

Kronik: Sprog – globalisering eller provinsialisme?

Minus TYSK. Studentereksamen er i fuld gang, og for ikke blot kronikøren, men også for adskillige af hans kolleger, som i mange år har undervist gymnasieelever i tysk, tegner der sig et absolut ikke opmuntrende billede af det sandsynlige resultat af den nye gymnasiereforms tyskundervisning .

Af Jørn Arpe Munksgaard

Gymnasiereformens primære sigte er – som det også fra politisk side er ønsket – at der skulle ske en styrkelse af de naturvidenskabelige fagområder. Da begrundelsen herfor i høj grad er ønsket om en mere moderne uddannelse, som i henhold til kompetencer og faglige færdigheder bedre kan matche de krav og fordringer, som erhvervslivet og samfundet stiller i en globaliseret verden, kan man virkelig undre sig over den mærkbare forringelse, som har fundet og finder sted i relation til fremmedsprogsundervisningen. Og i den sammenhæng tænker jeg ikke blot på mit eget fag, tysk, men i høj grad også på eksempelvis fransk.

Sagen er nemlig, at sprogundervisningen i henhold til den nye gymnasiereform særdeles entydigt fokuserer på indlæringen af engelsk, mens alle andre fremmedsprog må affinde sig med en yderst tilbagetrukket tilværelse, hvis de da ikke ligefrem – som latin og græsk – stort set er forsvundet ud af den danske gymnasieskole. Ingen vil naturligvis benægte, at engelsk i dag helt klart er verdenssproget, men derfra og til stort set at satse alt på ét bræt i form af kun ét fremmedsprog er der altså et meget stort spring. Tror man virkelig fra politisk side, at alle dagsordener i verden - eller for den sags skyld i Europa – udelukkende udformes på engelsk? Har man mistet enhver forståelse for nødvendigheden af at lære i hvert fald minimum to fremmedsprog på et acceptabelt højt niveau? En nødvendighed, som ikke mindst er dikteret af den ikke blot ellers så højt besungne globalisering, men så sandelig også af hensynet til den almindelige kulturelle orientering og det, man uden at blinke i tidligere tider kaldte dannelse.

Ikke mindst i et lille land og et lille sprogområde som det danske er det af evident betydning, at så mange som muligt ikke alene behersker mere end ét fremmedsprog, men i høj grad også har en direkte kulturel og kommunikativ adgang til andre sprog- og kulturområder end det angelsaksiske. Underligt er det derfor, at tyskundervisningen ikke prioriteres højere i det danske uddannelsessystem, end tilfældet er. Lige fra folkeskolen over gymnasiet til universitetet er det sprog, som tales i vores nærmeste store naboland, og som er det sprog, de fleste mennesker i Europa har som modersmål (ca. 102 mio.), systematisk blevet decimeret til et marginalsprog. Underligt også i betragtning af, at dansk erhvervsliv konstant efterspørger flere, der kan tysk, eftersom Tyskland er vores største samhandelspartner..

At det er kommet så vidt, er der naturligvis flere forklaringer på. En af de vigtigste er selvsagt det totalt ensidige angelsaksiske bombardement, vi døgnet rundt udsættes for i især de elektroniske medier samt på internettet. At tysk før 2. Verdenskrig var første fremmedsprog i Danmark, forekommer næsten surrealistisk eller i hvert fald urealistisk i dag, hvor mange danskeres kendskab til og viden om Tyskland er stort set enten ikke-eksisterende eller befinder sig på det eksotiske plan. Ulejliger man sig med at gennemse de danske fjernsynsprogrammer over en vis periode, falder det straks i øjnene, at udsendelser fra det øvrige Europa – herunder ikke blot Tyskland, men også eksempelvis Frankrig, Italien og Spanien – totalt glimrer ved deres fravær. Alt er angelsaksisk, hvilket igen vil sige amerikansk. Skyldes dette mon, at de ansatte allerede er faldet for ovennævnte bombardement, og at man på de respektive fjernsynsstationer ikke har medarbejdere, som behersker eksempelvis tysk? Det skyldes i hvert fald ikke, at man i det øvrige Europa ikke kan lave kvalitetsudsendelser – herunder også film!

Den ensidige angelsaksiske påvirkning og koblingen mellem denne og ikke mindst ungdomskulturens stærke fokusering på underholdning og materielt forbrug har ikke blot indskrænket yngre generationers kulturelle udsyn og dannelse, men i høj grad også bibragt dem en forestilling om, at alle andre sprog end engelsk stort set er unødvendige. At mange derudover nærer en overdreven forestilling om, hvor gode de er til engelsk, gør jo ikke sagen bedre. For når alt kommer til alt, taler de fleste danskere slet ikke så godt engelsk, som de tror og gerne vil tro, at de gør. Engelsk på kvalitativt højt niveau er nemlig svært – især på grund af de mange nuancer i sproget. Så hvor utroligt det end lyder i de flestes ører, er det nok lettere at tale et godt tysk.

Men bedre er det naturligvis heller ikke blevet af, at tysk hos de yngre har fået ry for at være et vanskeligt sprog. Lektor Jan Engberg fra Handelshøjskolen i Århus forklarede 12. januar i Information denne indstilling med, at tysk var blevet »det grammatikbærende fag i gymnasiet«, idet eleverne her i realiteten for første gang stiftede bekendtskab med grammatik. Dette er vi uden tvivl mange, som kan nikke genkendende til, efter at folkeskolens danskundervisning i mange år har forsømt enhver form for basal grammatisk indlæring, ligesom latins forsvinden har medført, at tysk i gymnasieregi bliver elevernes første bekendtskab med systematisk grammatik. At der så egentlig ikke er så forfærdelig megen grammatik, som skal læres for at lære tysk, er en helt anden sag.

Værre er det imidlertid, at den moderne fokusering på kompetencer – og dermed i sidste instans også den decimerede undervisning i ikke-engelske sprog – ser ud til at medføre den klassiske dannelsestankes undergang med deraf følgende tab af indsigt i, kendskab til og forståelse for store og helt afgørende træk og karakteristika i

den europæiske kultur. Paradoksalt nok sker der faktisk det modsatte af, hvad der egentlig var intentionen, nemlig at tabet af dannelsesindholdet i uddannelserne vil hæmme udviklingen af de ellers så efterspurgte kompetencer. For som professor dr. phil. Per Øhrgaard meget rammende har udtrykt det: »Kompetencer kan nemlig ikke eksistere uden en baggrund, som stadig væk bedst udtrykkes med ordet dannelse, eller anderledes sagt: Kompetence er dannelse i aktion«.

I relation til netop Tyskland er det naturligvis – som det også er tilfældet i forhold til andre sprog- og kulturområder – af stor betydning for det enkelte menneskes personlige udvikling og indsigt, at man har et bredt kendskab til Tyskland og tyske forhold, som rækker ud over de stereotyper, som man desværre stadig støder på i medierne, og som også selv unge gymnasieelever ligger under for. Selvom undersøgelser har godtgjort, at disse nationale stereotyper med referencer til nederlaget i 1864 og besættelsestiden – især efter den tyske genforening i 1990 – er blevet færre, er disse dog stadig medvirkende til at befordre en afgrænsning til Tyskland, som er af afgørende betydning for konstruktionen og udviklingen af dansk identitet.

I den sammenhæng må det imidlertid ikke glemmes, at intet andet land igennem århundreder har bidraget til og påvirket dansk kultur- og åndsliv, identitet og selvforståelse så meget som netop Tyskland. De færreste tænker eksempelvis over, at tysk sprog primært i form af plattysk i høj grad anvendtes i middelalderens danske byer, ligesom fremtrædende ærkedanske forfattere såsom Jens Baggesen og Adam Oehlenschläger beherskede tysk så godt, at de også skrev på tysk. Men selvom den store europæiske kultur med sit umiskendelige tyske præg i Danmark blev båret frem af primært en litterær offentlighed, er vores nationalisme paradoksalt nok også et resultat af indflydelsen fra Tyskland, idet dansk og tysk grundlag for definitionen af det nationale kan henføres til samme udgangspunkt i romantikkens forestillingsverden. Derved adskiller den sig netop også afgørende fra den nationalisme i den franske revolution, som konstitueredes i den angelsaksiske verden.

Fortrængningen af tysk kulturs positive betydning for Danmark burde – i stedet for den fremmedgørelsesproces i relation til tysk, som uddannelsessystemet i disse år befordre, og som medierne i deres manglende interesse for tysk hverdagskultur understøtter – netop frem for noget føre til øget fokus på og forståelse for det sprog og den kultur, som har beriget os aller mest. For når alt kommer til alt, er vi faktisk det ikke-tysktalende folk, som ligner tyskerne mest. Men desværre peger meget i retning af, at den ønskede globalisering i stedet går i retning af provinsialisering.

Titel

Stednavne

DANMARK

Emneord

GYMNASIER ELEVER GLOBALISERING

Personer

Virksomheder

Alt materiale i InfoMedia er omfattet af lov om ophavsret. Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse af materiale i InfoMedia, eller dele heraf, uden tydelig kildeangivelse, er forbudt uden forudgående skriftlig aftale med InfoMedia Huset A/S i henhold til gældende dansk lov om ophavsret. En del artikler i InfoMedia indeholder links til andre websites. InfoMedia påtager sig intet ansvar for, at sådanne links fungerer, eller at de angivne web-adresser er korrekte.